

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/3 2021 s. 1215-1223, TÜRKİYE

Derleme Makale

EĞİTİMDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİNİ GİDERME YOLLARI

Zeynep BAŞERER BERBER*

Geliş Tarihi: Şubat, 2021

Kabul Tarihi: Haziran, 2021

Öz

Eğitim, önemli deneyimlerin önceki nesillerden sonraki nesillere sürekli olarak aktarılması için sosyal olarak organize edilmiş ve düzenlenmiş bir süreçtir. Bu süreçte ortaya çıkacak herhangi bir aksaklık toplumun tüm üyelerini etkisi altına alarak onları olumsuz yönde etkilemektedir. Eğitimde ortaya çıkan aksaklıkların pek çok nedeni vardır. Ancak bunların arasında en göze çarpan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı aksaklıktır. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için yapılması gereken ilk iş kaliteli bir eğitim anlayışına sahip olmaktır. Çünkü mevcut olan bir eğitim sistemi, ayrımcı bir yapıya sahip olduğu veya tüm kız ve erkek çocukların eğitiminin kişisel ve sosyal olarak değerli olmasını sağlamadığı müddetçe o eğitim sistemi kalitenin temel boyutlarından yoksun olmaktadır. Yapılan çalışma bu düşüncelerden hareketle ortaya çıkmıştır. Çalışma toplumsal cinsiyet ve eğitimsel kazanım arasındaki ilişkiye genel bir bakış açısı sağlamakta, okula erişimi toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı olarak iyileştirme ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygınlaşmasını giderme konuları hakkında öneri sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Cinsiyet, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği, eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği.

THE WAY TO REMOVE GENDER INEQUALITY IN EDUCATION

Abstract

Education is a socially organized and regulated process for the continuous transfer of socially important experiences from previous to following generations. Any disruption that may arise in this process affects all members of society and affects them negatively. There are many reasons for the problems that disruption in education. However, the most striking among them is the disruption created by gender inequality. The first thing to do in order to eliminate gender inequality in education is to have a quality education approach. Because as long as an existing education system has a discriminatory structure or does not ensure that the education of all girls and boys is personally and socially valuable, that education system lacks the basic dimensions of quality. The study has emerged from these thoughts. The study provides an overview of the relationship between gender and educational attainment, suggestions on improving school access based on gender equality and eliminating the spread of gender inequality.

Keywords: Sex, gender, gender inequality, gender inequality in education.

* Dr. Öğr. Üyesi; Atatürk Üniversitesi, Oltu Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, zeynep.baserer@atauni.edu.tr

Giriş

Eğitim; ulusların sosyal, kültürel ve ekonomik refahlarını ilerletmeleri için çok önemli bir faktördür. Cinsiyet ne olursa olsun eğitimde eşitliği sağlamak hem işgücü hem de karar alma bakımından doğru orantılıdır. Çünkü erkeklerin eğitilmesi kadar kadınların da eğitilmesi, gelecek nesiller için daha yüksek başarı sağlamakta ve ulusların ekonomik koşullarını iyileştirmeye katkıda bulunmaktadır (Schultz, 2002). Ancak Dünya Eğitim Raporu Araştırması, kadınların örgün eğitime katılımında dengesizlik olduğunu göstermektedir. Söz konusu rapor, dünyadaki kadınların okuryazarlık oranının erkeklere oranla önemli ölçüde düşük olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Bakanlığı'nın 2010 yılı istatistiklerine göre kadınlar dünyanın 774 milyon okuma yazma bilmeyen yetişkinin üçte ikisini oluşturmaktadır. Daha da kötüsü, ilkokuldan ortaöğretime ve yükseköğretime geçtikçe, erkekler ve kadınlar arasında hâlâ daha önemli bir cinsiyet farkı bulunmaktadır (Dollar and Gatti, 1999).

Genel olarak dünyada ve özellikle az gelişmiş ülkelerde kadınlara sunulan eğitim, sağlık, sosyal statü, fırsatlar ve yasal haklarla ilgili hizmetlerin yetersiz oldukları görülmektedir. Ülkelerin en yoksul çeyreğinde, yetişkin kadınların sadece %5'i ortaöğretim eğitimi alırken (Ghulam, 2005), ülkelerin en zengin çeyreğinde ise, yetişkin kadınların %51'inde en az ortaöğretim düzeyinde eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Buna rağmen kadınların erkeklere göre eğitim oranları oldukça düşüktür (Dollar and Gatti, 1999). Konuyla alakalı Türkiye'de de benzer sonuçlar mevcuttur. Nitekim Türkiye'de Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre okuma yazma bilmeyenlerin büyük bir çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. İlköğretimden yükseköğretime kadar okuyanların büyük bir çoğunluğu erkek nüfusuna aittir (TÜİK, 2013). Bu nedenle UNESCO (2006) sonuçlarına göre, Türkiye ilk ve ortaöğretimde cinsiyet eşitsizliği riskini içinde barındıran ülkeler arasında yer almaktadır.

Hem dünyada hem de Türkiye'deki cinsiyet eşitsizliğine yönelik durum değerlendirildiğinde, eğitime erişimi genişletmeye yönelik uluslararası kampanyaların (İnsan Hakları Evrensel Beyanname (1948), Eğitimde Ayrımcılığa Karşı UNESCO Sözleşmesi (1962), BM (1981) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Binyıl Kalkınma Hedefleri (2000)) yeteri kadar dikkate alınmadığı görülmektedir. Başta "Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi" olmak üzere farklı insan hakları belgelerinde yer bulan eşitlik anlayışlarının eğitim sisteminde ve eğitim aracılığıyla toplumsal ve yapısal düzeyde yaşama geçmesi için eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ortadan kaldırılmalıdır (Tüzün, 2019). Bunun için de toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ne olduğunu, eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin nedenlerini sıralayarak eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme yollarını ortaya koymak gerekmektedir. Konuyla ilgili yapılacak bilgi aktarımı eğitimde eşitlikçi bir anlayışın temellerini sağlamlaştırmaya odaklanarak bilinçli nesillerin yetiştirilmesi ve bu bağlamda her alanda eşit haklara sahip bireylerin oluşmasına katkıda bulunacaktır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Nedenleri

Toplumsal cinsiyet doğumdan itibaren biyolojik cinsiyet ekseninde gündelik eylemlerle gece gündüz oluşan davranışlar örgüsüdür. Biyolojik özelliğin üzerine inşa edilen toplumsal durum, bilim çevrelerinde cinsiyet (sex) ve toplumsal cinsiyet (gender) terimleriyle isimlendirilerek farklı anlamlar taşımaktadırlar (Vatandaş, 2007).

Cinsiyet, kadın ve erkek olmanın biyolojik yönüken toplumsal cinsiyet erkek ve kadın arasındaki toplumsal ve kültürel farklılıklarla ilgilidir (Kurt Topuz ve Erkanlı, 2016). Bir başka

ifadeyle “toplumsal cinsiyet, biyolojinin kodladığı maddi bedenlere manevi anlamlar yükleyerek onları kültürel olarak tanımlamak ve ayırmaktır” (Bingöl, 2014).

Toplumsal cinsiyetin oluşmasına sebep olan başlıca kaynak aile ve ataerkil geleneklerdir. Ailede neslin devamını sağlayan ve sahip olduğu otoriteyle önemli bir yer edinen erkek, kadının görev ve sorumluluklarına zamanla sınır çizmeye başlayarak toplumsal cinsiyette eşitsizliği meydana getirmiştir (Bingöl, 2014). Ancak toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sadece aile ve ataerkil geleneklere de bağlamak yanlışlığa düşmeye sebep olabilmektedir. Çünkü toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşmasında başka faktörler de mevcuttur. Bu faktörleri; kız çocuklarının eğitime yatırım yapmanın doğrudan faydasının olmaması anlayışı, yoksulluk koşulları, geleneksel bakış açılarının yaygınlığı, kız çocuklarına yönelik ayrımcılık, cezai ve şiddet eylemlerinin oluşumu, çocuk evliliği, annelerin kız çocuklarına olan tutumu, ebeveynlerin eğitimi ve mesleği, hane halkı sorumluluklarının yönetimi şeklinde sıralamak mümkündür.

Kız çocuklarının eğitime yatırım yapmanın doğrudan faydasının olmaması anlayışı: Erkek ve kız çocuklarını eğitmenin sosyal getirileri aynıdır. Ancak kız çocukları farklı bir hanenin parçası olma eğilimi göstermeleri, ailelerin erkek çocuklarını okutmaya daha fazla sevk etmektedir. Çünkü ailelere göre erkek çocuk, yaşlılıklarında kendilerine bakacak kişi olarak görülmektedir (Dollar and Gatti, 1999).

Yoksulluk koşulları: Yoksulluk, sadece ekonomik anlamda değerlendirilmeyen, kişilerin içinde yaşadığı ve bununla başa çıkmak için pek çok yola başvurduğu toplumsal bir durumdur (Ak, 2016). Asgari yaşam standardına erişememe veya temel gereksinimleri karşılayamamadır (Demir Şeker, 2008). Yoksulluk koşullarında yaşayan bireyler ve ailelerin temel amacı, yaşam koşullarını tatmin edici bir şekilde sürdürmek için yeterli gelir elde etmektir. Bu nedenle çoğu yoksul aile, eğitim için gerekli olan koşulları karşılayacak mali kaynaklara sahip değildir. Eğitim bedelsiz olarak sağlansa bile, yine de eğitimle ilgili diğer masrafları (çantalar, üniformalar, nakliye masrafları vb.) karşılamak gerekmektedir. Yoksulluğa kapılmış bireyler bu giderlerin karşılanmasında sorunlar yaşamaktadır. Buna rağmen yoksul bireyler eğitimin edinilmesinin kişinin yaşam koşullarının sürdürülmesinde son derece önemli olduğu görüşüne sahip olduklarından erkek çocuklarının okula gitmelerini istemektedirler. Bununla birlikte kız çocuklarını, ailelerini desteklemek için hane halkı sorumluluklarının ve küçük işlerin performansı konusunda eğitilmesinin yeterli olduğunu düşünmekte ve yoksulluğun dezavantajını kullanarak onları eğitimden mahrum bırakmaktadırlar (Dollar and Gatti, 1999; Sayılan, 2012).

Geleneksel bakış açılarının yaygınlığı: Bireyler ve topluluklar genellikle kız çocuklarının eğitimi konusunda geleneksel görüşlere sahiptir. Özellikle, sınırlı mali kaynaklara sahip olduklarında, bu kaynakların kızlarının evliliği için saklanması ve eğitime harcanmaması gerektiğine inanmaktadırlar. Bir başka görüş ise, evlenen kız çocuklarının evlerinde aldıkları eğitim becerilerini kullanamayacağı ve öncelikle hane halkı sorumluluklarını yerine getirmeleri gerektiğidir. Bu nedenle ilk aşamadan itibaren kız çocuklarına hane halkı sorumluluklarının uygulanması konusunda eğitim verilmektedir (Gürol ve Dilli, 2006; Kapur, 2019).

Kız çocuklarına yönelik ayrımcılık: Araştırmalar toplumun yoksun, ötekileştirilmiş ve sosyo-ekonomik olarak geriye dönük bölümleri arasında kızların genellikle ayrımcı muamele gördüklerini göstermiştir. Bunlar, eğitimin kazanılması, istihdam fırsatlarının elde edilmesi, yetkilendirme fırsatları, mülkiyet hakkından yoksun bırakma, karar verme konularında söz sahibi olmaktan yoksun bırakma, bakış açılarını ve perspektiflerini ifade etmekten yoksun bırakma

gibidir. Kadınlara yönelik ayrımcı muamelenin bu yönlere ilişkin yaygınlığı sadece ilerlemede değil, aynı zamanda toplulukların ve ulusun gelişiminde de bir engeldir (Dollar and Gatti, 1999).

Cezai ve şiddet eylemlerinin oluşumu: Kırsal kesimde olduğu gibi kentsel topluluklarda da kadınlar ve kızlar büyük ölçüde suç ve şiddet eylemlerine maruz kalmaktadırlar. Bu eylemler; sözlü taciz, fiziksel istismar, cinsel taciz, ayrımcı muamele, tecavüz, asit saldırıları, çocuk kaçakçılığı, aile içi şiddet ve ihmaldir (Kapur, 2019).

Kadına yönelik şiddetin yaşanılan bölgeyle, ekonomik gelişmişlikle ve eğitim düzeyiyle ilişkili bir durum değildir. “Önemli bir toplumsal sorun olan kadına yönelik şiddet sadece kadına fiziksel ve ruhsal anlamda zarar vermeye kalmayıp aynı zamanda sosyal açıdan kendilerini geliştirmelerini de engellemektedir” (Başar ve Demirci, 2016). Bu eylemlerin kız ve kadınlar üzerinde yaşanması, fiziksel ve psikolojik sağlıkları üzerinde bir etkiye sahiptir. Acının derecesi genellikle bu eylemleri ne ölçüde yaşadıklarına bağlıdır. Örneğin okullarda, kızlar diğer öğrencilerden sözlü taciz yaşadıklarında, genellikle okulu bırakmazlar. Ancak cinsel taciz veya başka bir suç eylemi yaşadıklarında okulu bırakabilirler. Bu nedenle cezai ve şiddet içeren eylemlerin meydana gelmesi, eğitimin edinilmesi sürecinde önemli engeller olarak görülmektedir (Dollar and Gatti, 1999).

Çocuk evliliği: Çocuk evliliği, “18 yaşın altında, çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik olarak evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yapılan evlilik olarak tanımlanmaktadır” (Aktepe ve Atay, 2017). Çocuk evlilikleri, özellikle kızlar olmak üzere bireylere olumsuz etkiler yaratmaktadır. Kızlar genç yaşta evlendiğinde ve çok sayıda bakamayacağı kadar çocuk sahibi olduklarında eğitim almaktan ve diğer çocukluk faaliyetlerine katılmaktan mahrum kalmaktadırlar (Sungurtekin Özkan, 2013). Kız çocuklarının okutulmamalarının nedeni, hane halkı sorumluluklarını yerine getirmeleri ve diğer aile üyelerinin ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılamalarıdır. Geleneksel bakış açılarına göre kızlar eğitilir ve yaşlanırsa onlar için uygun damat bulmak zor olacaktır. Bu nedenle de kızların eğitim almaları yasaktır (Dollar and Gatti, 1999).

Annelerin kız çocuklarına olan tutumu: Toplumumuzda kız çocuklarının yetiştirilmesine yönelik anne tutumlarının genel olarak çocuğa karşı baskıcı ve kısıtlayıcı olan geleneksel tavırla ilerlediği, kızların daha çok boyun eğen bir kimlik geliştirecek şekilde yetiştirildikleri görülmektedir. Bunun temel nedeni annelerin erkek çocuklarını daha güçlü ve dayanıklı olarak görmeleri, buna karşı olarak kız çocuklarını ise daha hassas ve savunmasız olarak düşünmeleri şeklinde açıklamak mümkündür (Sanlı ve Öztürk, 2012). Bu tutumla hareket eden anneler daha güçlü kız çocukları yetiştirmek yerine hayatının her alanında pasif kalan, bağımlı ve daha çok itaat eden kız çocukları yetiştirmektedir.

Ebeveynlerin eğitimi: Ebeveynlerin eğitimi, çocuklar arasındaki eğitimi teşvik etmek, aralarındaki ahlak ve etik özelliklerini aşılama ve refahlarına yol açmak için önemli bir faktördür. Ebeveynler iyi eğitilmiş olduklarında, çocuklarına kaliteli eğitim verecekleri açıktır. Eğitilmiş ebeveynler, hem erkeklere hem de kızlara eşit hak ve fırsatların sağlanmasının gerekli olduğunun farkındadırlar. Öte yandan, ebeveynler çok eğitilmiş olmadığında veya okuma, yazma ve aritmetik gibi temel okuryazarlık becerilerine sahip olmadığında iki düşünce ortaya çıkması muhtemeldir. Bunlardan ilki, eğitimin önemini kabul etmek ve hem kız hem de erkek çocuklar için eğitimin kazanılması yönünde eşit hak ve fırsatları teşvik etmektir. İkincisi ve tehlikeli olan düşünce ise eğitimin alınması konusunda kızlara karşı ayrımcılık yapma ve erkeklerin okullara

kaydolmasını teşvik etmektir (Kapur, 2019). Bununla birlikte eğitim seviyesi yüksek ailelerin özellikle de babaların büyük bir çoğunluğunun çocuklarını toplumsal cinsiyet kimliği kazanmaları konusunda önemli bir rol oynadıkları da bilinmektedir. Nitekim konuyla alakalı yapılan çalışmalarda (Dilek, 1997; Steaward and Friedman, 1987; Wood, Desmarais and Gugula, 2002) babaların erkek çocuklarına karşı daha baskıcı oldukları ve erkeksi kalıp yargılardan sapan davranışlarına karşı daha az tolere ettikleri, bunlarla birlikte kız çocuklarının oyuncak tercihleri konusunda daha esnek oldukları ancak erkek çocukları ile daha eril oyuncaklarla oynamayı tercih ettikleri ortaya konulmuştur.

Ebeveynlerin mesleği: Tüm bireylerin temel amacı, yaşam koşullarını yeterli bir şekilde sürdürmek için istihdam fırsatlarıyla uğraşmaktır. İstihdam fırsatları ile uğraşarak, yaşam koşullarını sürdürmek için gelir elde edilir. Mevcut durumda, iyi istihdam olanakları bulmak kolay değildir. Bireylerin iyi istihdam fırsatları bulmak veya tavsiyelerde bulunmak için mücadele etmeleri gerekmektedir. Ebeveynlerin meslekleri ve istihdam olanakları, çocuklar arasında eğitim almayı kolaylaştıran önemli bir faktör olarak görülmektedir (Kapur,2019).

Hane halkı sorumluluklarının yönetimi: Hane halkıyla ilgilenilmesi gereken çok sayıda husus vardır. Bunlar arasında yemek hazırlama, temizlik, yıkama, bahçecilik vb. Kırsal alanlardaki hanelerde bireylerin de belirli ek görevleri yerine getirmeleri gerekmektedir. Su kütlelerinden su alınması ve çiftlik hayvanlarının bakımını sağlamak gibi. Kentsel topluluklarda genellikle ev içi yardımcıları ve temizlikçiler işe alınır. Ancak kırsal topluluklarda, bireylerin hane halkı sorumluluklarını kendi başlarına yerine getirmeleri gerekmektedir. Bireyler normalde çocuklarını, özellikle de kız çocuklarını ev sorumluluklarının uygulanmasına teşvik ederler. Hane halkı sorumluluklarının yönetimi nedeniyle kız çocuklarının eğitim almalarının önüne geçilmektedir (Dollar and Gatti, 1999).

Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Giderme Yolları

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği tüm toplumların, özellikle de toplumun ekonomik olarak daha zayıf kesimlerinde yaşayan kadınlar için kalıcı bir sorun oluşturmaktadır (Klasen and Lamanna, 2008). Bu sorunu ortadan kaldırmak için öğrencilere herhangi bir ayırım yapılmaksızın okullara evrensel olarak kaydının sağlanmasında olanaklar tanınmış ve eğitimde cinsiyet eşitsizliğini ele alan politikalar ve prosedürler yürürlüğe sokulmuştur. Ancak, hâlâ daha eğitim alanında bu konuyla ilgili boşluklar mevcuttur (White, Ruther and Kahn, 2016). Bu boşlukları ortadan kaldırmak ve eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek temel hedef olarak belirlenmelidir. Çünkü eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek demek eğitimde eşit olanak ve fırsatların verilmesi demektir. Kadınlar ve erkekler için ortaya çıkarılan ve eşitsizliklerin temel sebebi olan toplumsal normlardan, kalıp yargılardan uzak olmak demektir. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gidermek demek her çocuğun kendi becerilerini geliştirmesine, kalıplaşmış yargılarla çizilmiş herhangi bir sınır olmaksızın tercihler yapmasına imkân verilmesi demektir (Tüzün, 2019).

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini ortadan kaldırmak için ilk olarak okullarda eşit sayıda kız ve erkek çocuklarının bulunmasına imkân sağlanmalıdır. Bununla birlikte, genel olarak cinsiyet eşitliğini elde etmek için her iki cinsiyet için de ayrımcı yasalar, gelenekler, uygulamalar ve kurumsal süreçler gibi fırsat eşitliğinin önündeki derin engellerin kaldırılmasına ihtiyaç olduğu kabul edilmelidir. Ayrıca cinsiyetlerine bakılmaksızın, tüm bireylerin değer verdikleri sonuçları seçme özgürlüğünü geliştirmeyi de sağlamak önemlidir. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini

gidermek için önemli olan eğitim kalitesinin boyutları, öğrenme materyallerinin içeriği ve müfredatını, öğretim ve öğrenme materyallerinin doğasını, öğretmen öğrenci ilişkilerini ve kaynakların cinsiyete duyarlı kullanımını gerektirmektedir (Aikman and Unterhalter, 2007). Bunun için de oluşturulan müfredatlarına içeriğine cinsiyet eşitliğine dair kazanımların eklenmesi, ders kitaplarında verilen örneklerin her iki cinsiyet içinde rol ayrımı yapılmaksızın eşitliği gösteren şekilde olması, derslerin değerlendirilmesine ilişkin hazırlanan soruların içeriklerinde cinsiyet ayrımını oluşturacak soruların olmamasına dikkate edilmesi gerekmektedir.

Eğitim sektöründe toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesi için kaliteli bir eğitim anlayışına sahip olmak gerekmektedir. Mevcut olan bir eğitim sistemi, ayrımcı bir yapıya sahip olduğu veya tüm kız ve erkek çocukların eğitiminin kişisel ve sosyal olarak değerli olmasını sağlamadığı sürece o eğitim sistemi kalitenin temel boyutlarından yoksundur.

Kız çocuklarının eğitimine olan talebi artırmak için eğitimin değeri ve alaka düzeyi açık olmalıdır. Kızların, ailelerinin ve öğretmenlerin eğitimi ve müfredatın içeriğini görme biçimleri, daha geniş toplumdaki cinsiyet eşitliğinden etkilenecektir. Dünyada, erkek ve kız çocuklarının öğrenmesi için neyin uygun olduğuna dair varsayımlar, öğrenmede eşitliği engelleyebilir. Örneğin, birçok toplumda kızların matematikte iyi olmadığı ve erkeklerin küçük çocukların bakımını öğrenemeyeceği varsayılmaktadır. Bunlar gibi müfredat varsayımları ve bunlara eşlik eden öğretim, cinsiyet eşitsizliklerini pekiştirebilir (Aikman and Unterhalter, 2007; Sayılan, 2012).

Öğretim süreci, okullardaki öğretmenler ve öğrenciler arasındaki ilişkilerle ilgilidir. Bunun için de öğretmenlerin farklı öğrenme stilleri ile çalışabilmeleri gerekir. Öğretmen eğitimi, öğretmenleri yerel toplumsal cinsiyet konularının bazı sonuçları üzerinde çalışacak şekilde donatmalı ve öğretmenleri, cinsiyet eşitliği vizyonunu şekillendirmede öğrencilerden ve yerel topluluktan katılıma teşvik etmeyi desteklemelidir. Örneğin, erkekler okul yönetim komitelerine hükmetme eğilimindeyken, kadınlar daha yerli rolleri yerine getirmektedir. Okul, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önemli yerel sorunlarının (örneğin, kızların akranları ve öğretmenler tarafından kötüye kullanılması) analiz edilmesini ve ele alınmasını sağlamak için yerel toplulukla etkileşim kurmalıdır (Aikman and Unterhalter, 2007).

Okul altyapısı, uygun öğrenme ortamının oluşturulmasında ve akademik hedeflerin izlenmesinde önemli olarak kabul edilmektedir. Yeterli altyapı tesislerinin bulunması ile eğitim kurumlarının üyeleri iş görevlerini iyi organize bir şekilde yerine getirebilmektedir. Ayrıca öğrenciler okul ortamında keyifli hissedebilir ve çalışmalarına motive olabilirler. Araştırmalar, uygun altyapı tesislerinin eksikliği nedeniyle öğrencilerin eğitim becerileri geliştirilmeden önce genellikle okulu bıraktığını göstermiştir. Okullarda eğitim sistemini geliştirmek için gerekli olan önemli altyapı tesisleri, mobilya, ekipman, malzemeler, teknolojiler, tuvaletler, sivil olanaklar, ulaşım tesisleri, oyun alanları, sınıflar, kütüphane tesisleri, laboratuvarlar ve genel okul çevre koşullarıdır. Bu altyapı tesisleri iyi bakıldığında, eğitimciler, personel ve öğrenciler çalışma ortamında keyifli ve mutlu hissedeceklerdir. Öğrenmeyi kolaylaştırmak için, okulların uygun öğretme-öğrenme materyalleri, kütüphane tesisleri, fen dersleri ile ilgili laboratuvarlar ve bilgisayar merkezleri sağlaması gerektiği açıktır. Eğitimciler ve öğrenciler bu tesislere erişebildiklerinde, öğretme-öğrenme süreçlerini iyi organize edilmiş bir şekilde gerçekleştirebileceklerdir (Kapur, 2019). Bu tür imkânlar, cinsiyet farkı olmaksızın böyle bir eğitim ortamına katılmaya motive olmuş bireylerin sayısını arttıracaktır. Ailesi tarafından okula

gönderilmek istenmeyen çocuklar bu imkânları gördükçe okula gitme konusunda istekli olacakları düşünülmektedir.

Tartışma / Sonuç ve Öneriler

Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygınlığı, eğitim sisteminin ilerlemesi sırasında en büyük engel olarak görülmektedir. Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini destekleyen temel faktörler, yoksulluk koşulları, geleneksel bakış açılarının yaygınlığı, kadınların okuma oranının düşük olması ve okula gönderilmelerine karşı olunması, okul altyapısı, kadınlar arasında ayrımcı muamele, cezai ve şiddet içeren eylemlerin ortaya çıkması, çocuk evlilikleri, annelerin kız çocuklarına olan tutumları, ebeveynlerin eğitimi ve mesleği, hane halkı sorumlulukları ve çalışmalara ilgi eksikliğidir. Kadınlar bu faktörlerden bir veya daha fazlasını yaşadıklarında, genellikle fiziksel ve psikolojik olarak etkilenmektedirler. Tüm kategorilere, arka planlara ve topluluklara ait bireyler arasında farkındalık yaratmak, kadınlara saygılı davranmak ve onlara eşit haklar ve fırsatlar sağlamak için eğitimde ana hedefleri olan program ve planların oluşturulması gerekmektedir. Aynı zamanda kadınların okuma oranlarının artırılması ve eğitime yönlendirilme çalışmalarının yapılması oldukça önemlidir. Çünkü eğitilmiş kadınlar kendi kız çocuklarının da eğitim alması ve yetişmesini sağlayacaktır. Bu sayede hem kimseye bağlı kalmadan kendi ayaklarının üzerinde durabilecek bir yapıya hem de iş gücün, ekonomi ve sosyal faaliyetlere katılımı arttıracak bir duruma geçmiş olacaklardır. Bunun için de kız çocuklarının eğitimine önem vermek ve onları eğitime teşvik edecek destekleri sağlamak gerekmektedir. Bu noktada kız çocuklarının eğitimi ile ilgili çeşitli projeler ve yoksul kesimlerde yetişenler için de burs imkânı sağlanarak bu durum azaltılabilir. Kız çocuklarını teşvik edici programlar yapılarak okuma düzeyine katkıda bulunulabilir. Bunun için de rehberlik ve psikolojik danışmanlar ve tüm öğretmenlerin çocuklarını okula göndermeyen aileleri tespit etmeleri gerekmektedir. Velilerin çocuklarını okula neden göndermediklerini öğrenerek bu doğrultuda çözüm önerileri bulmaya çalışılmalıdır. Yapılacak bu hizmetlerle topluluk içinde yaşayan bireylere eşit haklar ve fırsatlar sunulmuş olacaktır. Bu da sadece etkili büyüme ve gelişmeyi değil, aynı zamanda toplulukların ve tüm ulusun refahını da teşvik etmiş olacaktır.

Kaynaklar

- Aikman, S. and Unterhalter, E. (2007). *Practising gender equality in education*, United Kingdom: Oxfam GB.
- Ak, M. (2016). Toplumsal bir olgu olarak yoksulluk. *Akademik Bakış Dergisi*, 54, 296-306.
- Aktepe, E. ve Atay, İ. M. (2017). Çocuk evlilikleri ve psikososyal sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(4), 410-420.
- Başar, F. ve Demirci, N. (2016). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 1(2), 41-52.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16, 108-114.
- Demir Şeker, S. (2008). *Türkiye’de sosyal transferlerin yoksulluk üzerindeki etkileri*. Ankara: Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü.
- Dilek, Y. (1997). *Parents role in preschool childrens gender role socialization*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi.

- Dollar, D. and Gatti, R. (1999). Gender inequality, income and growth: are good times for women? Policy research report on gender and development. *Working Paper Series*, No 1, The World Bank.
- Ghulam, M. (2005). *Gender inequality in education: impact on income, growth and development*, Pakistan: MPRA Paper.
- Gürol, A. ve Dilli, C. (2007). Zorunlu eğitim çağında bulunan kız çocuklarının okula gitmeme sebepleri (Şırnak ili örneği). *XVI: Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Kapur, R. (2019). *Gender inequality in education*. https://www.researchgate.net/publication/335228057_Gender_Equality_in_the_Field_of_Education (Erişim Tarihi: 01.04.2020).
- Klasen, S. and Lamanna, F. (2008). *The impact of gender inequality in education and Employment on economic growth in developing countries: updates and extensions*. http://conference.iza.org/conference_files/worldb2008/klasens146.pdf (Erişim Tarihi: 28.04.2020).
- Kurt Topuz, S. ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi. *Alternatif Politika*, 8(2), 300-321.
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim: olanaklar ve sınırlar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Schultz T. P. (2002). Why governments should invest more to educate girls, *World Development*, 30(2), 207-225.
- Stewart, A. and Friedman, S. (1987). *Child development: infancy through adolescence*. John Wiley & Sons.
- Sungurtekin Özkan, M. (2013). Erken yaşta evliliklerin önlenmesi konusunda yargının üstlenebileceği rol. *Journal of Yaşar University*, 8, 2177-2189.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 31-48.
- TUİK (2013). *İstatistiklerle kadın*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056> (Erişim Tarihi: 28.03.2020).
- Tüzün, I. (2019). Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği. *Öğretmenler ve Psikolojik Danışmanlar için Rehber*. <http://www.tapv.org.tr/wp-content/uploads/2019/10/E%C4%9Fitimde-Toplumsal-Cinsiyet-E%C5%9Fitli%C4%9Fi-Rehberi.pdf> (Erişim Tarihi: 28.03.2020).
- UNESCO (2006). *Global monitoring report*. <http://portal.unesco.org/education/en/ev.php>
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 35, 29-56.
- White, G., Ruther, M. and Kahn, J. (2016). Educational inequality in India: an analysis of gender differences in reading and mathematics. *India Human Development Survey*. <https://ihds.umd.edu/sites/default/files/publications/papers/EducationGenderInequalityinIndia.pdf> (Erişim Tarihi: 28.04.2020).
- Wood, E., Desmarais, S. and Gugula, S. (2002). The impact of parenting experience on gender stereotyped toy play of children. *Sex Roles*, 47 (1/2), 39-49.

Extended Abstract

Education is a socially organized and regulated process for the continuous transfer of socially important experiences to previous generations. Any malfunction that may arise in this process affects all members of society and affects them negatively. There are many reasons for the problems that occur in education. However, the most striking among them is the disruption created by gender inequality.

Gender inequality in education poses a permanent problem for all economies, especially women living in the weaker parts of society. In order to eliminate this problem, students were given opportunities to ensure universal enrollment in schools without any discrimination and policies and procedures addressing gender inequality in education were put into effect. However, there are still gaps in this area in the field of education. Eliminating these gaps and eliminating gender inequality in education should be determined as the main target. Because eliminating gender inequality in education means giving equal opportunities and opportunities in education. It means being away from social norms and stereotypes that are the main cause of inequalities for women and men. To eliminate gender inequality in education means that every child can develop their own skills and make choices without any boundaries drawn by stereotypes. However, when the literature on the subject was reviewed, it was seen that gender inequality or gender equality was generally emphasized. However, there is not much emphasis on gender inequality in education. Therefore, in the studies conducted on the subject, very few suggestions have been made to overcome gender inequality in education. With this study, many suggestions were made in order to overcome gender inequality in education and these suggestions were put forward as follows:

Various activities should be supported to ensure that there are equal numbers of girls and boys in schools. To achieve gender equality, it should be recognized that there is a need to remove the deep barriers to equality of opportunity, such as discriminatory laws, traditions, practices and institutional processes for both genders. Regardless of their gender, it should be ensured that all individuals have the freedom to choose the results they value. The dimensions of the quality of education, the content and curriculum of learning materials, the nature of teaching and learning materials, teacher-student relationships, and gender-sensitive use of resources should be allowed. As long as an existing education system has a discriminatory nature or does not ensure that education of all girls and boys is personally and socially valuable, it should be focused on increasing the demand for the education of girls, especially since the education system will lack basic dimensions of quality. For this, the value and relevance of education should be clear. The teaching process is related to the relationship between teachers and students in schools. What promotes successful learning, which is accepted as 'good' teaching, will vary depending on who is involved and the context in which learning takes place. For this reason, teachers should be able to work with different learning styles. To this end, teachers should be equipped to work on some consequences of local gender issues and support the confidence in promoting participation from students and the local community in shaping the vision of gender equality. Schools should interact with the local community to ensure that important local problems of gender inequality are analyzed and addressed. The infrastructure of schools should contribute to the creation of appropriate and lovable learning environments.

The prevalence of gender inequality in education is seen as the biggest obstacle in the progress of the education system. The main factors that support gender inequality in education, poverty conditions, prevalence of traditional perspectives, low women's reading rates and being against schooling, school infrastructure, discriminatory treatment among women, the emergence of criminal and violent acts, child marriages, education of parents, his profession is his household responsibilities and lack of interest in the work. When women experience one or more of these factors, they are often physically and psychologically affected. Programs and plans, which belong to all categories, backgrounds and communities, are the main targets for creating awareness among individuals, treating women with respect and providing them equal rights and opportunities. At the same time, increasing the reading rates of women and directing them to education will eliminate this gender inequality. Because educated women ensure that their girls are educated and raised. In this way, they will both have a structure that can stand on their feet without being tied to anyone and a situation that will increase the participation of the workforce, economy and social activities. For this, it is necessary to give importance to the education of girls and provide support to encourage them to education. At this point, this can be reduced by providing various projects related to the education of girls and scholarship opportunities for those who grow up in the poor. It can contribute to the level of reading by making programs encouraging girls. In this way, gender inequality in education is prevented. Because as long as equal rights and opportunities are offered to individuals living in the community, not only effective growth and development will be promoted, but also the welfare of communities and the whole nation.